

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

XXII. sjezd České geografické společnosti v dešti (nápadů)

31. srpna – 3. září 2010 se v Ostravě konal 22. sjezd naší společnosti. Bylo to podruhé, kdy se v tomto městě sešli k jednání čeští geografové, a to po 23 letech. Předchozí sjezd v Ostravě se konal v roce 1987 a bylo to v jiném státě, v jiném politickém režimu a vlastně i v docela jiném městě. Před 23 lety účastníky vítalo „ocelové srdce republiky“, zatímco dnešní Ostrava se transformuje do centra vědy, kultury a diverzifikovanější ekonomiky.

Plenární jednání proběhlo v Domu kultury města Olomouce. Kromě českých geografů na sjezd přijeli také představitelé geografických společností sousedních států. Slovenskou geografickou společnost zastupoval jeho prezident prof. René Matlovič, Polskie Towarzystwo Geograficzne jeho předseda prof. Jerzy Bański a Österreichischer Geographischer Gesellschaft doc. Peter Jordan. Oproti minulým sjezdům, kdy se zahraniční účast omezovala pouze na sousední země, byla letos pozvána i představitelka jedné z největších a nejstarších geografických společností na světě, dr. Rita Gardner, ředitelka Royal Geographical Society z Londýna. Celkový počet účastníků (včetně kolegů ze Slovenska a z Polska) dosáhl 251. Protože letos byl sjezd slovenských geografů naplánován hned na další týden, přijelo méně účastníků ze Slovenska, než kolik jich bylo na posledním sjezdu v Českých Budějovicích v roce 2006.

Účastníci reprezentovali 453 členů společnosti. Je potěšitelné, že 114 členů do ČGS vstoupilo po posledním sjezdu. Jak vypadá bilance vývoje české geografie v oněch posledních 4 letech? Ve zprávě prezidenta zaznělo:

ČGS úspěšně reprezentuje náš obor na mezinárodní scéně. Naši členové byli přítomni na všech významnějších světových akcích pořádaných Mezinárodní geografickou unií (IGU). Byli jsme vidět jak na kongresu v Tunisu v roce 2008, tak i na regionální konferenci v Tel Avivu v roce 2010. U příležitosti obou byla vydána zvláštní čísla Geografie. Náš bývalý prezident Ivan Bičík je v současné době předsedou sekce IGU Land Use / Cover Changes, a zaujímá tak nejvyšší funkci v Mezinárodní geografické unii ze všech našich členů.

Představitelé naší společnosti se v hojném počtu zúčastnili i prvního kongresu evropských geografů uspořádaných organizací EUGEO v Amsterdamu v roce 2007. Byli jsme i na druhém kongresu v Bratislavě v roce 2009, ale vzhledem k blízkosti místa konání a minimálním cestovním nákladům tam mohlo jet mnohem víc českých geografů, než kolik nás tam ve skutečnosti bylo. Někteří naši členové se podílejí na činnosti druhé evropské geografické organizace EUROGEO, přestože jako celek jsme do něj nevstoupili (na rozdíl od EUGEO, kde členy jsme). Díky nim se například letos v květnu konal seminář EUROGEO „Sustainable Geographies“ v Praze na Albertově.

ČGS se podílela i na významných mezinárodních akcích jako byl Polární rok v roce 2007, do něhož se aktivně zapojila naše Polární sekce, a Rok planety Země v roce 2008, v jehož rámci uspořádala seminář brněnská Ekonomicko-sociální fakulta Masarykovy univerzity.

Kontakty s Mezinárodní geografickou unií zajišťuje Národní komitét, který do konce roku 2008 pracoval ve složení prof. Rudolf Brázdil, doc. Dušan Drbohlav a prof. Vít Voženílek. Za úspěšnou reprezentaci jim je třeba poděkovat. Od ledna 2009 komitét pracoval v novém složení: doc. Vít Vilímek (předseda) a členové: doc. Jaromír Kolečka, doc. Tadeusz Siwek a dr. Václav Poštolka. Po nečekaném úmrtí dr. Poštolky v dubnu 2009 zůstalo složení komitétu tříčlenné.

Prezentace přes odborné publikace je nejdůležitějším úkolem každé vědecké organizace. V posledních čtyřech letech se možnosti publikování v kvalitních a mezinárodně uznávaných časopisech významně znásobily. Jde především o časopis *Geografie – Sborník ČGS*. Před čtyřmi lety nebyl nikde indexován a publikace a citace z něj nebyly nikde formálně hodnoceny. Od roku 2008 se ho díky úsilí nové redakční rady podařilo umístit na seznam sledovaných časopisů databáze *Web of Knowledge* a také databáze *Scopus*. Ve *Scopusu* byl již dříve anglojazyčný *Moravian Geographical Reports* a v tomto roce se do ní vrátila i dočasně vyřazená *Acta Geographica Universitatis Carolinae*. Kromě toho máme i několik dalších časopisů alespoň na seznamu kvalitních vědeckých časopisů vytvořených Radou vlády pro vědu a výzkum. Jsou to *Geografické rozhledy*, *ústecký Geoscape* a od letošního roku i tyto *Informace ČGS*.

ČGS se prezentovala i na veřejnosti, zejména popularizačními články a vystoupeními na téma práce našich členů v exotickém a vzdáleném prostředí, jako např. v Antarktidě (prof. Prošek), v Peru a v Kyrgyzstánu (doc. Janský). Výbornou prezentací pro veřejnost je po dlouhé době vydání velkého atlasu, jaký u nás vyšel naposledy v 60. letech minulého století. Atlas krajiny České republiky je takovým atlasem; byl pracovníky výzkumného ústavu *Silva Taroucy* pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhonicích v průběhu sjezdu také prezentován.

Velkou pozornost jsme věnovali i webovým stránkám. V posledních čtyřech letech se značně zlepšily, přestože mnohým – zejména mladým geografům – se stále zdají nedostatečné. Že jejich úroveň není nejhorší, se ukázalo v letošním roce, kdy se na nás obrátila Národní knihovna, zda bychom jí nedali souhlas s archivováním našich stránek v rámci přechovávání českého kulturního dědictví.

V celém funkčním období významnou aktivitu vyvíjely i naše pobočky a sekce. Jako příklad stačí uvést konferenci k 50. výročí geografie na Přírodovědecké fakultě v Olomouci a červnu 2009. Ne všude byli stejně aktivní. Vedle velmi dobře fungujících poboček a sekcí, jako je např. sekce fyzické geografie nebo Jihomoravská a Pražská-středočeská pobočka jsou i pobočky a sekce pasivní, které nevyvíjejí téměř žádnou činnost. Z poboček to je Východočeská pobočka, u níž je to zapříčiněno tím, že je to pobočka početně malá a nemá oporu v konkrétní vysoké škole. Sekcí s minimální aktivitou byla bohužel i početně nejsilnější Sekce socioekonomické geografie a regionálního rozvoje. Hlavní výbor situaci řešil výměnou vedoucího.

Co se nám v posledních čtyřech letech nepodařilo: především je to proces vytlačování geografie na periferii vědy. Geografie nikde není vykazována jako samostatná věda a v loňském roce zmizela dokonce i z tak nedokonalého seskupení Centrální evidence projektů (CEP), jakým byl Zemský magnetismus, geodézie a geografie. Po intervenci se jí tam letos podařilo vrátit zpět, ale to není žádný posun k lepšímu – jen zachování dosavadního, nepříliš uspokojivého stavu.

Obr. 1 – Plenární zasedání XXII. sjezdu České geografické společnosti

Po intervencích u Grantové agentury ČR máme zatím neoficiální odpověď, že bude provedena analýza četností podávaných geografických projektů a pokud jejich počet přesáhne 80, bude možné zřídit samostatný panel Geografie. Budeme se na to muset v budoucnu zaměřit, protože jak se zdá, zatím podáváme ročně kolem 40 projektů. To by znamenalo, že musíme naše úsilí zdvojnásobit.

Dalším neúspěchem bylo zrušení pracovní skupiny Akreditační komise pro Geografii a geodézii. Nahradila ji nově zřízená pracovní skupina Geověd, kterou však tvoří z poloviny jen geologové. Tyto ztráty pozic se nám bohužel nepodařilo zvrátit.

Do příštího období si ČGS dává tyto cíle:

- 1) Zkvalitnit kontakty se zahraničními geografickými společnostmi, zejména s nejbližšími sousedy;
- 2) Rozšířit publikační možnosti (udržet Geografii na Web of Science, zařadit další časopisy do databáze Scopus a na seznam Rady vlády);
- 3) Dále otevírat společnost mladým geografům;
- 4) Zlepšit pozici geografie v nomenklatuře vědních oborů;
- 5) Zintenzívnit působení geografie ve směru k laické veřejnosti.

Valné shromáždění ČGS přijalo zprávu, jejíž hlavní části jsou uvedeny výše. Provedlo úpravu stanov (změnil se především způsob volby prezidenta společnosti – dosud byl volen pouze členy Hlavního výboru, nyní je volen všemi členy ČGS, kteří jsou přítomni na Valném shromáždění) a odsouhlasilo návrh Hlavního výboru na udělení čestného členství třem významným geografům: doc. Ivanu Bičíkovi z UK Praha, doc. Milanu Drápelovi z MU Brno a prof. Janu Łobodovi z Wroclawské univerzity v Polsku.

Sjezd zvolil nové orgány ČGS na období 2010–2014. Přímo na sjezdu byla zvolena jen jejich menší část, jelikož členy Hlavního výboru se podle našich stanov automaticky stávají všichni předsedové sekci a poboček a podle nových stanov i šéfredaktor Geografie.

Hlavní výbor ČGS bude mít v období 2010–2014 následující složení: Tadeusz Siwek (prezident), Radim Perlín (vědecký tajemník), Tomáš Havlíček (hospodář), Zdeněk Kučera, Roman Matoušek (volení členové HV), Bohumír Jánský (šéfredaktor Geografie), Vít Jančák, Michal Vančura, Jan Kopp, Tomáš Oršulák, Tomáš Vágai, Zita Kučerová, Jaromír Kolejka, Pavel Ptáček, Jan Havrlant (předsedové poboček), Vladimír Herber, Josef Novotný, Ivan Bičík, Jaromír Kaňok, Michal Janouch a Eduard Hofmann (předsedové sekci). Revizní komise bude pracovat v následujícím složení: Zdeněk Čermák, Hana Svatoňová a Jana Bohdálková.

V průběhu plenárního zasedání České geografické společnosti byli také slavnostně vyhlášeni a oceněni vítězové letošní soutěže o nejlepší studentskou vědeckou odbornou práci (SVOP) v oboru geografie. Vítězem se stal Tomáš Púčik z Masarykovy univerzity v Brně s prací „Význam indexů nebezpečností konvektivních bouří“. Na druhém místě skončila Ilona Bečicová z Univerzity Karlovy v Praze. Téma její práce znělo: „Mezinárodní migrace z Mexika do Spojených států amerických a role mexicko-americké hranice“. Třetí místo získala Eva Berrová z Univerzity Jana Evangelisty Turkyň v Ústí nad Labem za práci na téma „Orientační mapa obce Tisá s návrhem na pojmenování ulic“. Na plénu byli také představeni nejmladší adepti geografie – vítězové celostátní zeměpisné olympiády, která se konala v červnu v Plzni. Byli to Jan Nejedlý (12 let) z gymnázia v Chebu, Ondřej Janovský (15 let) ze ZŠ v Novém Jičíně, Hana Pařízková (16 let) z gymnázia ve Velkém Meziříčí a Jan Šembera (18 let) z gymnázia v Náchodě.

Ostravský sjezd se konal v extrémně nepříznivém počasí. První dva dny sjezdu byly v Ostravě snad nejdeštivějšími dny v roce. Ale přely na něm i nápady a tvůrčí myšlenky. Účast na jednáních sekci byla větší než obvykle – možná právě kvůli dešti. Nejzajímavější se ukázaly tři „kulaté stoly“. Diskusní kroužky ke třem nejvýznamnějším tématům. První byl věnován důsledkům reformy terciárního vzdělávání a reformy financování vědy, která je založena na stále větším důrazu na scientometrické hodnocení publikací, a moderoval ho doc. Jiří Blažek z Prahy společně s dr. Petrem Rumplem z Ostravy. Druhý kulatý stůl moderoval doc. Eduard Hofmann z Brna společně s prof. Vladimírem Baarem z Ostravy a diskutovalo se o problematice geografického vzdělávání. Třetí kulatý stůl byl na téma „Diskurz a politika v naší geografii“ a moderovali ho doc. Luděk Sýkora z Prahy a doc. Alois Hynek z Brna, ale významně se na něm podílela i skupina mladých pražských geografů. Diskuse byla opravdu živá zejména proto, že navazovala na úvodní zvané referáty z plenárního zasedání, které přednesli doc. Alois Hynek, doc. Luděk Sýkora, doc. Jan Hradecký, prof. Vít Voženílek a dr. Jaroslav Vávra. Posunutí diskuse na jiné místo, na kterém nebyl tlak nedostatku času, nahrazovalo jistý diskomfort, že nebylo možné bezprostředně reagovat na řečníky z úvodu.

Zajímavé náměty zazněly i v kuloárech a byť se nedostaly do žádných sjezdových materiálů, stojí za zaznamenání. Jeden z nich reagoval na skutečnost, že sjezdy českých a slovenských geografů se konají těsně za sebou, což nepříspívá k jejich návštěvosti. Při rozhovorech s prezidentem SGS Reném Mat-

lovičem se zrodil nápad zorganizovat příští sjezd společně, na jednom místě. Odborné sekce a diskusní večery by byly společné, plenární jednání obou organizací oddělená. Vyžadovalo by to jen o něco více místností pro sekce a dva velké sály pro plenární zasedání. To není nereálné. Dalo by se v dalším časovém horizontu uvažovat i o pravidelném střídání místa konání sjezdů v Česku a na Slovensku.

Další z neformálních námětů vyslovil bývalý rektor Ostravské univerzity prof. Vladimír Baar. Podle něj by stálo za to pokusit se o vytvoření samostatné geografické fakulty na Karlově univerzitě v Praze. Ostatní univerzity tuto možnost nemají, protože nikde není geografů tolik, aby to na vznik fakulty stačilo. Vznik samostatné fakulty by významně posílil postavení našeho oboru, který po ztrátě Geografického ústavu Akademie věd stojí a padá s univerzitní geografii, kde se však musí dělit o vliv s ostatními obory přírodovědeckých a pedagogických fakult. Přitom je tak specifický, že by si to opravdu zasloužil.

Další sjezd ČGS v roce 2014 se bude konat v Praze. Bude to u příležitosti 120. výročí vzniku naší společnosti. Můžeme si položit otázku: bude se tento sjezd konat společně se Slováky a bude už na samostatné Geografické fakultě?

Tadeusz Siwek

Zpráva z jednání delegátů Národních komitétů IGU

V rámci regionální konference IGU v Tel Avivu (12.–16. července 2010) proběhlo společné jednání vedení IGU a skupiny národních delegátů. Přítomni byli delegáti (kromě Česka) např. z USA, Německa, Dánska, Portugalska, Finska, Nizozemska, Švýcarska, Ruska, Slovenska, Mexika, Turecka, Číny a účastnila se i Korea a pořadající Izrael.

Po úvodním slovu a představení všech přítomných účastníků byl dán prostor pro podněty k jednání z pléna, jež byly dále diskutovány. Jednalo se především o výhradu vůči příliš vysokému počtu konferencí, kdy každým rokem je buď kongres IGU či regionální konference, a to je potřeba zohlednit i skutečnost, že se pořádají ještě další mezinárodní (a národní) konference v dílčích geografických specializacích. Geografové též navštěvují konference v dílčích geovědních disciplínách. Nabídka je tedy skutečně veliká a může být tímto (teoreticky) do budoucna ohrožena kvalita jednání. Vysvětlení každoročního pořádání regionálních konferencí (kromě roku pořádání kongresu IGU – 2012 Kolín, Německo) spočívalo ve snaze dát prostor zapojení jednotlivých regionů (světadílů). V roce 2011 tedy proběhne regionální konference v Santiagu (Chile) a v roce 2013 v Kyotu (Japonsko).

S širším zapojením geografů z různých oblastí světa souvisela i další diskutovaná otázka, a to do jaké míry by měly být minimalizovány účastnické poplatky. Jedná se zejména o poplatky pro studenty. Jde tedy o snahu co nejvíce přiblížit geografii mladší generaci a umožnit jí participovat na vrcholných konferencích. V principu byl souhlas udržovat konferenční poplatky na co nejnižší úrovni, nicméně toto je ve výhradní kompetenci pořádajících organizač-

ních výborů a nelze zasahovat z pozice vedení IGU do rozpočtů konferencí. Navíc v každém státě (městě) jsou odlišné náklady a možnosti. Někde jsou konference např. pořádány v rámci univerzitních středisek, a tedy jsou i nižší náklady, jinde jsou pronajímána konferenční centra.

Druhá část jednání byla spíše informativní, a to jednak ohledně připravovaných konferencí (výše zmíněné akce v rozmezí 2011–2013), dále aktivity, jež mají za cíl vytvořit databázi geografických časopisů (jednotlivá geografická pracoviště v Česku budou podrobně informována), a dále proběhla informace o iniciativě „International Year of Global Understanding“. Jedná se o snahu pomoci transformovat výsledky vědy do výuky a poskytnout též informace širší veřejnosti.

Vít Vilímek, Jaromír Kolečka

Regionální konference IGU v Izraeli

Ve dnech 13. 7.–16. 7. 2010 se konala v Izraeli pravidelná regionální konference IGU, tentokrát s mottem „Bridging Diversity in a Globalizing World“. Samotné konferenci předcházelo několik pre-konferencí některých komisí IGU, kde hlavními tématy byl vývoj geografického poznání v oborech a také, a to nikoliv v neposlední řadě, i představení jednotlivých výzkumných témat řešených v daných oborech izraelskými geografy.

Pre-konference pracovní komise Sustainability of Rural System se konala ve dnech 6. 7.–12. 7. 2010 na Bar-Ilan University na předměstí Tel Avivu jménem Ramat-Gan. Konferenci zahájila Ana Maria de Souza a celý program velmi dobře připravila Irit Amit-Cohen. V rámci prekonference zaměřené na problematiku rozvoje venkova, zemědělství a částečně i land-use zazněly velmi rozdílné příspěvky jak z hlediska tématického zaměření, tak i z hlediska věcného obsahu. Po dvoudenním plenárním zasedání pořadatelé připravili velmi náročný program exkurse zaměřený na rozvoj venkova a změny v izraelských kibucech. V rámci exkurse jsme měli možnost navštívit několik kibuců a seznámit se se změnami organizace života v těchto komunitních organizacích. Velmi působivá byla také cesta na Golanské výšiny a diskuze o způsobu zavlažování a hospodaření s vodními zdroji v Izraeli. Nejen v Izraeli je voda strategickou surovinou.

Hlavní regionální konference IGU v Tel Avivu byla zahájena plenárním zasedáním, ve kterém hlavní řečníci představili problematiku využití geokartografie (A. Degani) v Izraeli, nástroje strategického a územního plánování v Izraeli (E. Stern) a dokumenty zaměřené na ochranu přírodního dědictví v Izraeli (P. Bar-Kutiel). Jednání bylo rozdělené v souběžně probíhajících 11 místnostech do jednotlivých sekcí, které měly velmi rozdílné početní zastoupení. Nejvíce zastoupená byla urbánní sekce, která probíhala v průběhu celého pořadu jednání. Velmi zajímavým bodem plenárního jednání bylo vystoupení zaměřené na možnosti řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Ve třech vystoupeních řečníci představili vývoj a změny hranic státu Izrael a vymezení území s palestinskou samosprávou (G. Biger), teoretický pohled politického geografa na možnosti a důsledky řešení tohoto problému (S. Hasson)

a palestinský profesor R. Khamaisi z Univerzity Haifa představil strategické rozvojové dokumenty palestinské samosprávy a jiný pohled na příčiny a důsledky letitého konfliktu. Toto jednání bylo velmi hojně navštívené a vyvolalo velmi zajímavou diskuzi nejen v sále, ale i v průběhu následující přestávky. Bohužel regionální konference byla částečně poznamenána bojkotem menší části geografické obce, jejíž členové zneužili setkání geografů k propagaci politicky zaměřených názorů na izraelsko-palestinský konflikt. Jsem přesvědčen, že na světové setkání geografické obce nepatří takto vyhrocená politická stanoviska. Pořadatelé konference prokázali, že i v těchto podmínkách lze uspořádat velmi zajímavý a současně velmi moderní kongres bez politického zabarvení.

Česká geografie byla na regionálním kongresu IGU zastoupena velmi početnou delegací celkem 14 zástupců z 5 geografických pracovišť z celého Česka.

Radim Perlín

The Association of American Geographers 2010 Annual Meeting, Washington, D.C., USA, 14.–18. dubna 2010

Ve dnech 14.–18. dubna 2010 se ve Washingtonu konala každoroční konference Asociace amerických geografů (AAG, viz <http://www.aag.org>). Přestože akci pořádá národní geografická společnost, jde o významnou událost mezinárodního významu – největší geografickou konferenci na světě, které se v posledních letech účastní 5–7 tisíc lidí. Mezi účastníky sice převažují účastníci z USA, početně jsou však zastoupeny i další země a geografické školy z různých částí světa. Velký rozsah konference dokumentuje i tištěná podoba programu konference čítající více než 400 stran (program je v elektronické podobě dostupný na internetové adrese AAG). Během pěti dnů konference probíhá současně až padesát událostí v pěti po sobě jdoucích 100 minutových blocích. Smyslem účasti na takové konferenci není absolvovat vše, co program nabízí (což ani není možné), ale vytvořit si svůj vlastní program z nabízených možností.

Setkání pořádané Asociací amerických geografů se v posledních letech účastní i nemalé množství geografů z Česka – každým rokem kolem 10–20. Konference je pro nás nepřeborným zdrojem inspirací. Nejde přitom jen o podněty a novinky v oblasti naší specializace, ale také různorodá směřování geografie jako celku. V neposlední řadě pak je konference i významnou inspirací po stránce organizační. V předkládané zprávě se tak pokusíme upozornit na některé prvky organizace konference, které považujeme za důležité pro kultivaci setkávání a vnitřní diskuse geografů a u nás se zatím běžně nevyužívají.

Letošní konference se odehrávala v prostorách vzájemně blízkých hotelů Marriott Wardman Park Hotel a Omni Shoreham Hotel lokalizovaných na okraji centrální části Washingtonu, D.C. Místo konání umožnilo soustředit velký počet účastníků a souběžně probíhajících událostí do poměrně malého prostoru dostupného pěší chůzí v rozsahu minut. Snad každému se tak otevřela možnost vybírat z rozmanitého obsahu konference, kdy přecházení mezi jednotlivými tematickými sekcemi během jejich průběhu nebylo výjimkou. Jednání se konala v poměrně skromných podmínkách, kdy účastníci

měli k dispozici pouze projektor a promítací plátno. Součástí konference AAG nejsou velké společenské akce pořádané pro všechny účastníky (konferenční večere se platí samostatně, možné je navštívit velmi přelidněnou recepci pro zahraniční hosty). Během konference se neorganizují přestávky na kávu a občerstvení ani obědy pro účastníky. V místě jednání je k dispozici voda. Další občerstvení si zajišťují sami účastníci v hotelích nebo jejich okolí. Během konference AAG však probíhá velké množství pracovních setkání pořádaných tematickými sekcemi AAG. Téměř každá katedra geografie z univerzit v USA a Kanadě pořádá ve večerních hodinách party pro své zaměstnance, studenty, bývalé studenty, přátele, známé a jejich hosty.

Program konference nabízí vedle odborných sekcí i tematické workshopy (věnované např. analýze dat v prostředí GIS nebo otázkám odborné publikační činnosti), odborné exkurze a další doprovodné akce (např. prodejní výstavu odborných publikací, diskusní setkání členů odborných sekcí AAG). Stejně jako položit otázku, jak programový výbor zvládne uspořádat konferenci s téměř tisícovkou sekcí, workshopů a exkurzí. Program se ale do velké míry vytváří zdola. Naprostá většina odborných sekcí je programovému výboru nabízena organizátory sekcí jako celek. Navrhovatelé musí pouze naplnit organizační předpoklady, které u konvenční sekce představuje 5 příspěvků po 20 minutách nebo 4 příspěvky a místo posledního příspěvku zastřešuje diskutující dané téma. Každá sekce má kromě organizátorů i určené předsedající, zpravidla některého z přednášejících v některé z dalších sekcí, které jsou součástí tematického bloku. Jeden z autorů této zprávy už tři roky na každé AAG organizuje blok věnovaný proměnám postsocialistických měst skládající se ze 4 sekcí. Součástí takto organizovaného bloku může být i panelová diskuse. Velmi užitečné je vyžádat si pro sekci podporu, tzv. „sponsorship“ vybraných pracovních skupin AAG, které pak informaci o programu sekcí rozesílají ve svých zpravodajích.

Na konferenci se tak většina lidí hlásí do některé z předem organizovaných sekcí. Po dohodě s organizátorem sekce individuálně přihlásí svůj příspěvek a registrační kód předá organizátorům sekce, kteří pak přihlásí sekci jako celek. Pro účastníky v roli prezentujících i posluchačů jsou takto organizované bloky nespornou výhodou, neboť zpravidla zajišťují společnou prezentaci a diskusi podobně zaměřených a laděných příspěvků. Pouze menší část účastníků se hlásí s nezařazeným příspěvkem. Seskupení těchto příspěvků a určení předsedajících zařizuje organizační výbor. Naprostá většina českých účastníků nevyužívá participace prostřednictvím předem organizovaných sekcí, což je k naší škodě z hlediska propagace našich výsledků, například cirkulací ve zpravodajích pracovních skupin, a bohužel ani nesvědčí o větší snaze po integraci naší práce do mezinárodní vědecké komunity. Nic například nebrání tomu, aby sekci nebo jejich celý blok uspořádali geografové z Česka ve spolupráci s kolegyněmi a kolegy z okolních zemí s cílem představit významná témata našeho regionu. Tímto bychom se zařadili například po bok poměrně rozsáhlé účasti čínských geografů s mnoha sekcemi zaměřenými na současné proměny Číny.

Z hlediska tematického zaměření letos jednoznačně převažovaly příspěvky k problematice geografie města (přes 1 000 příspěvků) a životního prostředí (přes 800 příspěvků), následované geografickými informačními systémy, kul-

turní, politickou, ekonomickou a sociální geografii, dálkovým průzkumem Země a studiem využití ploch (do každé z těchto kategorií spadalo více než 400 příspěvků). Ze zeměpisných oblastí byla kromě USA největší pozornost věnována Asii, Latinské Americe a Africe. Na každé AAG se zpravidla objevuje koncept nebo termín, který aktuálně poutá pozornost geografů. AAG v roce 2010 byla ve znamení „resilience“. Termín jsme slyšeli ve spojení s životním prostředím, regionálním rozvojem, městy, populačním vývojem i geografii jako celkem. Kdo nepoužívá termín „resilient“ prostě není „in“. Naší domácí geografii by zajisté prospělo, kdyby se s tímto konceptem nejen seznámila, ale kdyby se sama stala adaptabilní, flexibilně reagující na změny v komplexních systémech. Jde přitom o koncept, který hýbal světem už v roce 2007. V neposlední řadě musíme zmínit, že tematické zaměření konference zásadně určují sami účastníci prostřednictvím navržených témat předem organizovaných sekcí. Program konference je tak vynikajícím přehledem toho, co se právě v geografii dělá.

Vytváření programu konference „zdola“ s sebou přináší i další zajímavé momenty. Není výjimkou, že žáci nebo příznivci některého významného geografa nebo geografické školy či směru koncipují sekci jako diskusi přínosu takové osobnosti či školy. Vedle kritické reflexe přínosu pro obor se zároveň vytváří povědomí o významu osobnosti a školy a buduje se tak sepjetí disciplíny a posiluje její identita. Příkladem z letošní konference byla reflexe dosavadního díla Jamese Duncana organizovaná do dvou po sobě následujících sekcí věnovaných tématům postkoloniality a moci a kultur krajiny. V každé ze sekcí nejprve s krátkým příspěvkem vystoupili přítomní panelisté (mezi nimi např. M. Heffernan, U. Strohmayer, J. Wylie, K. E. Till, T. J. Barnes) a poté následovala všeobecná rozprava nad autorovým dílem. Přičemž pozornost byla věnována nejen odbornému obsahu nejvýznamnějších publikací (např. *The City as Text: The Politics of Landscape Interpretation in the Kandy Kingdom; Landscapes of Privilege: The Politics of the Aesthetic in an American Suburb*), ale též zejména osobní reflexi okolností jejich vzniku. V minulých letech se například odehrávala poměrně rozsáhlá diskuse o protikladech a společných rysech Chicagské a Los Angeleské školy výzkumu měst. Součástí programu jsou četné panelové diskuse, které se týkají nejen shrnutí dosaženého, ale mnohem častěji jsou zaměřené na aktuální témata a teoretické koncepty. Panelové diskuse, které jsou zpravidla hojně navštěvované, umožňují ucelenější a bezprostřední výměnu názorů týkajících se zvolené problematiky. Diskuse často přeskočí do publika a nakonec zahrnuje celý sál účastníků.

V rámci konference probíhají i přednášky významných osobností, jimž je věnován prostor 100 minut celého bloku. Letos asi největší pozornost a účast přitáhla přednáška Davida Harveyho o krizích kapitalismu (animovanou část přednášky je možné shlédnout na http://www.youtube.com/watch?v=qOP2V_np2c0&feature=player_embedded). Mezi další takto vystupující patřili například Ed Soja, David Ley, Vladimir Kolosov, David Lampton, Gerry Kearns, Peter Nijkamp. V bohatém časovém prostoru se pak vedle zásadní přednášky, směřující do hloubky problematiky, rozvine i plodná diskuse, zpravidla ukrajující i krátkou přestávku před zahájením dalšího programového bloku. Přednášky významných osobností pořádají (sponzorují) i významné časopisy. Tradičně vynikající jsou přednášky Michaela Storpera, který letos hovořil na pozvání *European Urban and Regional Studies*. Takové přednášky jsou pak

publikovány na předních stránkách těchto časopisů. Vyvrcholením AAG jsou plenární přednášky pořádané organizačním výborem konference a zastřešené prezidentkou/prezidentem AAG. Pravděpodobně nejvíce navštívenou byla přednáška nositele Nobelovy ceny za ekonomii Paula Krugmana o dvacetiletém vývoji nové ekonomické geografie. AAG dokonce uděluje speciální cenu „negeografům“, kteří významně přispěli k rozvoji geografie (Paul Krugman je jedním z laureátů). Pozvání významných osobností z pomezí dalších disciplín, v letošním roce například Jane Goodall, obohacuje geografickou konferenci o nové pohledy a stimuly.

Při velkém počtu tematicky různorodých akcí se program konference může někdy zdát jako příliš roztržštěný a nepřehledný. Na druhou stranu rozdělení příspěvků do řady menších sekcí s menším počtem účastníků přispívá k atmosféře pracovního setkání. Přínosné bývá i využití diskutantů v některých sekcích, kteří pomáhají zarámovat diskuzi. Program konference zahrnuje celou řadu workshopů, kde se účastníci konference mohli aktivně zapojit do interaktivních programů na různá témata, od využívání nových metod až po trénink psaní grantových přihlášek. Součástí konference jsou také exkurze. Většina z nich nabízí krátkou 2–3hodinovou operativní návštěvu vybrané lokality, která je příkladem procesu proměny čtvrtě, např. gentrifikace, nebo sociálních a politických praktik při regeneraci města, přičemž průvodcem je místní expert. Účastník konference si tak program v místnostech hotelu může proložit seznámením se s případovou studií přímo v reálném prostředí města, kde se setkání AAG koná. Nechybí samozřejmě ani velké celodenní exkurze zaměřené na širší poznání krajiny, regionů a měst.

Organizaci konference postavenou do značné míry na aktivitách zdola charakterizuje i to, že organizátoři se nezabývají přípravou a vydáváním sborníku abstraktů – ty jsou dostupné na internetu – natož sborníku příspěvků z konference. Tematická čísla časopisů se připravují na některých předem organizovaných sekcích. Už jen proto by se čeští geografové měli aktivněji zapojit do organizace setkání AAG. Na konferenci jsou přítomni i zástupci redakčních rad významných časopisů, kteří bedlivě sledují dění a vyhledávají příspěvky zajímavé pro jejich časopisy. Ostatně, významnou součástí události je i snad nejrozsáhlejší výstava geografických publikací, kterou je možné navštívit. Kromě přehledu všeho zásadního, co se dnes publikuje v angličtině, pak výstava přitahuje množství návštěvníků nabídkou občerstvení při představování produkce nakladatelství. Publikace jsou samozřejmě na místě dostupné s výraznou 20% slevou, která však platí i při doobjednání v období několika týdnů po konferenci. Poslední den, kdy se vystavovatelé snaží zbavit vystavených exponátů, si účastník zbylé knihy může pořídit za poloviční cenu.

Závěrem lze konstatovat, že akci Asociace amerických geografů spíše než termín konference lépe a výstižněji charakterizuje pojem setkání, obsažený též v jejím názvu. Skutečně se spíše jedná o setkání všech generací geografů a lidí se zájmem o témata řešená geografů z různých částí světa odehrávající se v atmosféře podněcující k diskuzi a výměně názorů na různorodá témata. O otevřenosti takové významné akce svědčí jak to, že většina tematických sekcí je pořádána zdola na návrh skupin účastníků (a nikoli a priori definována organizátory), tak vysoká účast doktorandů i studentů pregraduálního studia. Účast na každoročním setkání geografů pořádaném AAG je nejen příležitostí, ale nutností pro každého, kdo chce zůstat ve styku se současným děním

na špičce světové geografie. Příští setkání AAG hostí ve dnech 12.–16. dubna 2011 Seattle.

Zdeněk Kučera, Roman Matoušek, Luděk Sýkora

Historickogeografická konference „Průmyslová krajina jako kulturní dědictví“

19. ledna 2011 proběhne v prostorách Přírodovědecké fakulty UK v Praze již sedmá konference na téma historické krajiny a jejích proměn. Mezioborové setkání pořádají Komise pro historickou geografii, Historický ústav AV ČR, v. v. i. a katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze ve spolupráci se Sekcí pro historickou geografii a environmentální dějiny České geografické společnosti.

Mnohé problémy, s nimiž se města a obce v Česku v současnosti potýkají či které zaměstnávají orgány státní správy všech stupňů, souvisejí s průmyslem. Dopady činnosti různých průmyslových odvětví pociťuje člověk nejen přímo, ale také „zprostředkovaně“ skrze životní prostředí.

Připravovaná konference staví do centra pozornosti právě prostředí, v němž člověk žije. Těžiště zájmu spočívá ovšem nikoli v přítomnosti, ale obrací se do minulosti, kde nezřídka tkví kořeny současné situace. Ústředním tématem bude tedy – jako již v seriálu historickogeografických konferencí tradičně – krajina Česka v minulosti a zkoumány budou její proměny v posledních dvou stoletích, kdy se vyvíjela mimo jiné pod významným vlivem průmyslu. Účastníci konference reprezentující řadu oborů, které mají co říci k historické krajině (historie, geografie, environmentální dějiny, urbanismus, architektura apod.), se budou zabývat především těmi problémovými okruhy v rámci industrializačních procesů 19.–20. století, které mají dopad na naši současnou krajinu.

Eva Chodějovská

Vědecká konference „Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života“

Výzkumný tým Urbánní a regionální laboratoř ve spolupráci s Pražskou-stře-dočeskou pobočkou ČGS a katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje pořádá v sídle Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze ve dnech 10. a 11. 2. 2011 konferenci „Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života“. Konference shrnuje hlavní výsledky projektu „Sociálně prostorová diferenciacie obyvateľstva a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky“, Národního programu výzkumu II MŠMT ČR. Kromě plenárního zasedání bude jednání probíhat ve čtyřech sekcích zaměřených na témata: sociální, ekonomická a územní diferenciacie, sociální a prostorové vyloučení, zahraniční a domácí migrace, lidský a sociální kapitál, periferní regiony a problémy venkova, městská diferenciacie, role aktérů a institucionálních zásahů.

V sekcích vystoupí vždy dva renomovaní řečníci s obecnějšími referáty, na něž bude navazovat několik empiricky zaměřených příspěvků. Následovat bude diskuse, konferenci doplní kulatý stůl o možnostech dalšího vývoje sociálně prostorové diferenciaci v Česku. Součástí je i vernisáž výstavy a křest Atlasu sociálně prostorové diferenciaci.

Abstrakty empiricky zaměřených příspěvků (maximálně 250 slov) posílejte do středy 20. 10. 2010 na emailovou adresu konference: dif2011@natur.cuni.cz. Veškeré další informace o konferenci, včetně podrobného rozpisu témat jednotlivých sekcí, naleznete na internetové stránce www.natur.cuni.cz/urrlab/?konference.

Lucie Pospíšilová, Jana Temelová, Martin Ouředníček

Pozvánka na konferenci GaREP a informace o výzkumných výsledcích

Společnost GaREP srdečně zve na odbornou konferenci s názvem „Teorie a metody uplatnitelné v praxi regionálního rozvoje“, která se bude konat dne 25. listopadu 2010 ve Křtinách u Brna. Tato konference je pořádána v rámci námi realizovaného výzkumného projektu WD-39-07-1 „Rozvojový interaktivní audit“, který je součástí výzkumného programu Ministerstva pro místní rozvoj WD – Výzkum pro řešení regionálních disparit.

Věcné zaměření konference se bude nacházet na pomezí teorie a praxe a jejím cílem bude konfrontace různých pohledů odborné veřejnosti na rozvoj regionů s konkrétními příklady úspěšných i neúspěšných rozvojových aktivit. Konference bude určena zejména pro odbornou veřejnost z oblasti regionálního rozvoje.

Na pracovišti společnosti také v roce 2010 vznikla a vyšla nová publikace s názvem „Synergie ve venkovském prostoru – Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí“. Publikace je druhým z monografických výstupů publikovaných v rámci výzkumného projektu řešeného týmem společnosti GaREP pro Ministerstvo zemědělství ČR s označením QH82249 „SYNERGIE v přístupu k rozvoji venkova“. Hlavní myšlenkou projektu je rozvinutí „synergie“ v přístupu k rozvoji venkova. Projekt usiluje o dosažení synergického účinku při aplikaci účelně vybraných postupů, opatření a nástrojů k podpoře vyšší kvality života na venkově a podnikání v agrárním sektoru, což bude umožněno zvýšením kvality činností institucí ovlivňujících tento rozvoj.

Na začátku roku byl také výrazně modifikován a aktualizován obsah internetových stránek www.regionálnírozvoj.cz. Stránky jsou koncipovány jako metodická podpora regionálního rozvoje a rovněž jako platforma pro otevřenou diskuzi odborné veřejnosti i všech zájemců o problematiku regionálního rozvoje.

Podrobné informace o programu konference jsou zveřejněny na webových stránkách firmy GaREP – www.garep.cz, kde také najdete zmíněné i další výsledky výzkumné práce naší společnosti včetně relevantních odkazů.

Iva Galvasová, Jan Holeček

Ohlédnutí za 11. mezinárodní konferencí České asociace geomorfologů

Konference „Stav geomorfologických výzkumů“ se stala běžnou součástí geomorfologického kalendáře nejen českých geomorfologů, ale i kolegů zejména z Polska a Slovenska. Specifikum této konference je to, že není striktně zaměřena jen na geomorfologii, ale i na příbuzné obory převážně věd o Zemi, geobotaniky, archeologii atd., stejně tak je na této konferenci standardem otevřenost vzhledem ke studentům, kteří mohou program obohatit svými příspěvky. Oblast Hrubého Jeseníku nebyla pro konferenci vybrána náhodou. Zdejší kraj, ležící stranou velkých aglomerací, byl na středoevropské poměry relativně málo postižen antropogenním impaktem, a je tedy vhodnou lokalitou pro studium přírodních procesů (včetně geomorfologických) a vývoj krajiny. To se ukázalo i v celé řadě příspěvků, které byly regionálně zaměřeny do této oblasti. Stejně jako v předešlých letech, byla letošní konference pořádána pod hlavičkou České asociace geomorfologů, která je součástí mezinárodní asociace geomorfologů I. A. G.

Letošní, v pořadí 11. mezinárodní konferenci, organizačně zajišťovala katedra fyzické geografie a geoeekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Konference se konala 11.–13. 5. 2010 v Relax centru Kolštejn v Branné v Hrubém Jeseníku. V úvodu konference prezident České asociace geomorfologů doc. Hradecký poblahopřál profesorovi Demkovi k životnímu jubileu a jmenoval jej čestným členem České asociace geomorfologů, poté vzpomněl památku doc. Buzka a dr. Greškové.

107 účastníků konference z 29 institucí z 5 zemí vyslechlo 70 přednášek a 30 posterových vystoupení, které byly rozděleny do osmi základních tematických sekcí: 1) zvětrávání, kras, pseudokras; 2) paleogeografie a paleoekologie; 3) fluvialní geomorfologie a eroze; 4) geodatabáze, GIS a morfometrie; 5) tektonika a morfostrukturní geomorfologie; 6) antropogenní geomorfologie a využití krajiny; 7) svahové procesy; 8) glaciální a periglaciální geomorfologie, horské prostředí. Poslední den konference byl věnován exkurzím, kde si účastníci vybrali ze dvou variant. První exkurze byla pod vedením dr. Trembla a dr. Křížka směřována na Keprník, kde byli účastníci seznámeni obecně s periglaciální problematikou Vysokých Sudet a byly jim ukázány výsledky několikaleté práce na této lokalitě zaměřené na studium půdních kopečků a putujících bloků. Zároveň byla zájemcům představena metodika sledování teplotních poměrů půdních kopečků a pohybů putujících bloků. Druhá exkurze vedla přes jeskyni Na Pomezí, kde o krasovém fenoménu a výsledcích své práce referovala Mgr. Viola Altová. Po tomto zastavení účastníci pokračovali k tektonickému profilu Bílá voda, kde jim byl dr. Štěpančíkovou přednesen příspěvek o tektonické aktivitě dokumentovaný hloubeným profilem dokládajícím kvartérní pohyby na vnějším sudetském zlomu.

Ačkoliv program konference byl nabitý a přednášky probíhaly od rána do podvečerních hodin, organizátoři zajistili pro účastníky doprovodný program. Příští již 12. mezinárodní konferenci České asociace geomorfologů budou pořádat kolegové z Univerzity Palackého v Olomouci.

Marek Křížek

Seminář EUROGEO „Sustainable Geographies“ a „Alumni Reunion EGEA“ na Univerzitě Karlově v Praze, 7.–9. května 2010

Evropská asociace geografů EUROGEO a Evropská asociace studentů geografie EGEA uspořádali společně s Přírodovědeckou fakultou UK v Praze seminář „Sustainable Geographies“ a víkendové setkání členů Alumni EGEA.

Třídenní program byl zahájen v pátek 7. května schůzí vedení EUROGEO a společnou večeří účastníků. V sobotu proběhl za účasti zhruba 50 geografů vlastní seminář, který zahájili Karl Donert z Liverpool Hope University, předseda EUROGEO, prezident EGEA-Alumni Dirk Lindemann a Miroslav Marada ze spolupořádající Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Bylo prezentováno více než 20 příspěvků zaměřených na environmentální, ekonomické i sociální aspekty udržitelného vývoje.

Z českých geografů prezentovala Silvie Kučerová z Přírodovědecké fakulty UK v Praze o geografických nerovnostech v přístupu ke vzdělávání. Tomáš Vágai přednesl dva příspěvky – první se studenty z Technické univerzity v Liberci o výzkumu udržitelného rozvoje obcí na Frýdlantsku a druhý o významu školy pro sociální kapitál v obci. Tomáš Matějček, Dana Řezníčková a Miroslav Marada referovali o současném stavu environmentálního vzdělávání v Česku.

Závěrečná diskuze mimo jiné zdůraznila potřebu důkladné teoretické konceptualizace udržitelnosti, která by umožnila propojení rozmanitých prezentovaných pohledů. Diskuze se dále věnovala postavení geografie ve výuce udržitelnosti na školách a postavení disciplíny ve společnosti obecně. Při rozhodování o kurikulárních reformách a pro prestiž oboru ve společnosti obecně získávají stále větší význam rozhodnutí uskutečňovaná evropskými institucemi. Celoevropské organizace jako EUROGEO, EGEA nebo EUGEO by proto měly aktivněji vystupovat a oslovovat klíčové osobnosti na evropské úrovni. Nutnou podmínkou pro úspěch těchto aktivit je však nezbytná podpora národních geografických organizací.

Dalším diskutovaným tématem byla potřeba spolupráce mezi odbornými stavovskými organizacemi (jako je například EUROGEO) a studentskými geografickými organizacemi (např. EGEA). Již skutečnost, že polovina účastníků i prezentujících na semináři byli členové EGEA ukazuje, že společné pořádání těchto akcí má řadu pozitiv. Bohatý doprovodný program a možnost setkání se svými známými a vrstevníky pak přivedla na odbornou konferenci mladé geography jak z akademického prostředí, tak z praxe, kteří se samostatně pořádáné odborné akce nezúčastnili. Přitom však svými pohledy i zkušenostmi přispívali k dobrému průběhu semináře.

Většina účastníků obou akcí se v neděli zúčastnila exkurze do pražských čtvrtí Vysočan, Libně a Karlína, kde se seznámili s procesy regenerace brownfields a dalšími zajímavými proměnami fyzického a funkčního prostředí těchto čtvrtí. Exkurzi připravili studenti doktorského studia Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

Roman Matoušek

21st IAPS Conference „Vulnerability, Risk and Complexity: Impacts of Global Change on Human Habitats“, Leipzig 27. 6. – 2. 7. 2010

V pořadí již 21. konference International Association People–Environment Studies se letos konala v blízkém Lipsku, kde se o organizaci dokonale postaralo Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung (UFZ). O významu akce svědčí i osobní účast premiéra Svobodného státu Sasko Stanislawy Tillichové na slavnostním zahájení konference nebo slavnostní recepci sponzorovaná městem Lipsko v prostorách Nové radnice.

Vlastní konferenci předcházel Young Researchers Workshop, na kterém především studenti doktorského studia prezentovali výsledky svých výzkumů nebo naopak své plány pro budoucí výzkum. Dva mentoři z řad účastníků konference pak jejich psané příspěvky a prezentace obsáhle komentovali a poskytli cennou zpětnou vazbu. Na krátkou prezentaci a důkladnou diskuzi jednoho příspěvku bylo vyhrazeno 45 minut, což umožnilo velmi podnětné debaty. Ze 40 účastníků tohoto setkání mladých vědců pak byli dva oceněni za již dokončené výzkumy a šest za vynikající návrhy výzkumů.

Velký přínos konference vidím v interdisciplinárním dialogu, který probíhal mezi zúčastněnými architekty, psychology, sociology, geografy, techniky a dalšími odborníky zabývající se širokou tematikou vztahu člověka a prostředí. Pro (sociálního) geografa pocházejícího z disciplíny, která se v některých pojetích prezentuje jako věda o společnosti v prostředí, byly pohledy vycházející z jiných disciplín obzvláště cenné. Obohacují totiž nejen v úzkém poli vlastního výzkumu, ale připomínají také zdravou konkurenci ostatních disciplín, v komunikaci se kterými se geografové rozhodně neztrácejí. Další silnou stránkou konference byla opravdu mezinárodní účast – převažovali sice evropští účastníci, ale neztráceli se ani výzkumníci z USA, Japonska, Korea nebo Latinské Ameriky.

Tematicky byla konference velice široce rozkročena od otázek působení prostředí na psychiku jedince, environmentálně příznivého chování, hodnocení a vnímání rizik na různých úrovních, environmentální spravedlnosti, udržitelného plánování, transformace měst a regionů až po globální změny a jejich environmentální důsledky. V řadě příspěvků autoři využívali ke studiu komplexních systémů koncept resilience, tedy schopnosti, především sociálních systémů, vypořádat se (zejména s environmentálním) stresem a zároveň zachovat své podstatné funkce.

Součástí konference byla i panelová diskuze o otázkách sladění vědecké excelence a praktické relevance výzkumných aktivit, které se účastnili osobnosti z akademického prostředí, aplikovaného výzkumu a financujících agentur.

Konference International Association People-Environment Studies je svým tematickým zaměřením i účastí velmi zajímavá pro mnoho geografů. Z celého Česka na konferenci dorazil jediný účastník. Věřme, že na dalších konferencích IAPS bude české zastoupení významnější.

Roman Matoušek

Aktuální problémy cestovního ruchu: Kulturní cestovní ruch. Jihlava 3.–4. března 2010

Vysoká škola polytechnická v Jihlavě hostila v březnu již 5. Mezinárodní konferenci k aktuálním problémům cestovního ruchu. Letos organizovanou s Institut für Tourismus-management Wien, který bude pořadatelem této konference na jaře 2011 opět v rámci projektu „Spolupráce vysokých škol v cestovním ruchu“.

Co bylo dobře a co bylo špatně. Organizátorům se podařilo oslovit pro plenární jednání zajímavé řečníky (předseda Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, předseda české sekce ICOMOS – poradního orgánu UNESCO, zástupce Folklorního sdružení ČR, Národního památkového ústavu, Fatimského apoštolátu ČR, prezident Unie českých a slovenských zoologických zahrad), kteří dokázali, že jsou profesionály na svém místě, umí předat zajímavé a nové informace a reagovat na dotazy. Je třeba ocenit i bravurní vedení tohoto bloku jednání Mgr. Stanislavou Pachrovou. Právě usměrnění řečníků i diskutujících bývá na obdobných setkáních dost často velkým problémem. V Jihlavě se objevil právě v základní sekci věnované významu kulturního cestovního ruchu pro rozvoj destinace. Zazněly zde povětšinou zajímavě připravené příspěvky (vztah kultury a CR, problematika animací, TIC, podpora památek a kulturních zařízení pro potřeby CR, problematika zachování autenticity místa – viz Královská cesta v Praze – a další) vyvolávající diskusní otázky. Na diskusi však nebyl absolutně žádný prostor, i když většina řečníků dodržela stanovený limit pro své vystoupení. Bylo patrné rozčarování, především u nastupující mladé generace, která právě očekávala reakce ze „zkušenějšího“ pléna. Rozhodně fatální chyba, která se nesmí opakovat! Další sekce byla zaměřena na výuku kulturního cestovního ruchu a také studenti měli na konferenci vlastní prostor. Účastník se dověděl řadu zajímavého, ale není nad možnost diskuse. Podrobnosti o jednotlivých příspěvcích lze nalézt v dubnovém čísle časopisu COT business, příspěvky celé pak na CD a fotodokumentaci na http://www.vspji.cz/soubory/fotky/5.mezinarodni_konference/.

Dana Fialová

Devadesátiny Přírodovědecké fakulty UK

Je to již 90 let, co vládní nařízení 390/1920 Sb. rozdělilo Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (a obdobně i její německou konkurenci) na dvě části – fakultu filozofickou, zaměřenou na humanitní vědy, jako byla historie, filozofie, ale i studium jazyků a orientalistika, a na fakultu přírodovědeckou, kam zaměřily obory jako biologie, chemie, fyzika, ale také geologie a v neposlední řadě geografie. Stalo se tak přesně 24. června roku 1920. Právě k tomu dni tedy fakulta slaví své narozeniny, v letošním roce již devadesáté.

Tato změna patřila k nejradiálnějším, jimiž univerzita, fungující v té době již více než 550 let, prošla. Do té doby byla výuka organizována stejně jako v dobách zakladatele Karla IV., tedy na čtyřech fakultách: právnické, teologické, lékařské a filozofické (ta byla ovšem původně přípravkou a s ostatní-

mi byla zrovnoprávněna až v 19. století). Filozofie dlouho zahrnovala vlastně všechny ostatní obory včetně přírodních věd, geografii nevyjímaje; vzhledem k nárůstu počtu studentů i šíře předmětů dosavadní struktura začínala být neudržitelnou.

Již na přelomu 19. a 20. století, a čím dál více vzhledem k budování albertovského univerzitního areálu, se začínalo mluvit o vzniku nové fakulty (krom jiného i podle západních vzorů). Oficiální návrh v tomto duchu byl poprvé (neúspěšně) projednáván v roce 1908. Nějakou dobu pak byl odložen ad acta v souvislosti s první světovou válkou, ale vývoj nešlo zastavit. Parlament nové republiky, Revoluční národní shromáždění, se krom psaní nové ústavy zaměřil i na další otázky, v nichž se objevily i problémy spojené s vysokými školami. Roku 1919 tak byly zřízeny univerzity v Brně a Bratislavě, v únoru 1920 byla tzv. Lex Mareš (135/1920 Sb.) pražská Karlo-Ferdinandova univerzita rozdělena na českou Univerzitu Karlovu a na Německou univerzitu v Praze, i s oním velkým N v názvu; snahy o její přesun do Liberce či Chebu zůstaly jen na papíře či v hlavách jejích propagátorů. Následně v červnu 1920 došlo i ke zmíněnému vydělení přírodovědeckých fakult na obou univerzitách v Praze (a zanedlouho také v Brně, i když jiným nařízením). Zatímco Bratislava, ač příslušný zákon mluvil jasně, měla zatím přírodovědecké ústavy zahrnuté v rámci filozofické fakulty (geograf Jiří Král, který tam jeden čas přednášel, mluvil o fakultě ještě v roce 1936 jako o de facto zrušené – ostatně z ní existoval pouze zeměpisný ústav, navíc ještě okleštěný o učitelské studium) a samostatná přírodověda na ní byla založena až roku 1940.

Výuka na nové, Přírodovědecké fakultě UK, byla zahájena od počátku zimního semestru 1920/21. Prvním děkanem fakulty se stal matematik Karel Petr (1868–1950). V roce 1921 byl také prvním absolventům udělen titul doktora přírodních věd (RNDr.).

Meziválečná Přírodovědecká fakulta byla poněkud širší, než je ta dnešní, a prostorově poněkud omezenější (např. dnešní areál ve Viničné ulici byl tehdy v držení Německé univerzity). Od počátku ale měla velmi kvalitní pedagogický sbor, jehož představitelé vynikli jak ve svých vědeckých oborech, tak i ve veřejném životě. Z botaniků patřili k nejdůležitějším osobnostem Bohumil Němec, v roce 1935 (málem) Benešův protikandidát v prezidentské volbě, a pozdější rektor Karel Domin. Na zoologii působil Julius Komárek, v chemii Bohuslav Brauner a především Jaroslav Heyrovský, později (roku 1959) jako jediný z profesorů českých vysokých škol vůbec oceněný Nobelovou cenou. Mezi geology jsou známí především Radim Kettner a František Slavík. Na Karlově – v dnešní Matematicko-fyzikální fakultě – se v rámci tehdejší Přírodovědy přednášely i další obory, a i tady působili mnozí vynikající odborníci: matematici Karel Petr, první děkan fakulty, a Václav Láska (geografii zvláště blízký), ve fyzice třeba Viktor Trkal, v astronomii František Nušl, v klimatologii a meteorologii Stanislav Hanzlík. Své kořeny má na Přírodovědecké fakultě UK také farmacie.

V rámci geografie patří k zakladatelské generaci především organizačně velmi schopný Václav Švambers, v akademickém roce 1922/23 děkan fakulty; souběžně s ním tu působil i Jiří Viktor Daneš, který ovšem první roky existence fakulty strávil na diplomatické misi jako československý generální konzul v Sydney a i když se na univerzitu záhy vrátil (děkanem byl pro rok 1925/26), nedlouho poté jeho vědeckou dráhu ukončila v dubnu 1928 tragická smrt na

cestě po Spojených státech amerických. Zakladatel československé antropogeografie, Viktor Dvorský, odešel na Vysokou školu obchodní, ačkoli na Albertově také nějaký čas přednášel. Během 20. a 30. let se pak habilitovala ještě řada dalších odborníků – geografů (např. V. Dědina, J. Král, J. Pohl-Doberský); z nich si určitě zaslouží zmínku kartograf Bedřich Šalamon (1939/40 děkan) a Julie Moschelesová, jedna z prvních žen, které se výrazněji uplatnily ve výuce přírodovědných oborů na českých vysokých školách.

Rozvoj vysokého školství v Československu zastavila německá okupace a především uzavření českých vysokých škol nacisty dne 17. listopadu 1939. Rada studentů se dostala do koncentračních táborů, učitelé byli většinou daní buď do penze, na dovolenou s čekatelným nebo převedeni do jiných institucí, případně do školské služby. Mnozí z nich se zapojili i do odboje: legendou se stal Vladimír Krajina, další z učitelů dokonce svou činnost v odboji zaplatili životem. Tři z nich – geologa Františka Ulricha, mineraloga Radima Nováčka a statistika a demografa Jana Auerhana – připomíná pamětní deska v prvním patře budovy děkanátu Přírodovědecké fakulty na Albertově č. 6.

Po osvobození na jaře 1945 byla výuka záhy obnovena, v „roce tří semestrů“ (1945/46) se začalo přednášet již 18. června 1945. Vybavení fakulty rozšířila i část sbírek a také budov (byť zčásti vybombardovaných) po Německé univerzitě, symbolicky zrušené k 17. 11. 1939. Rychlý rozmach ale brzy zmrazil nástup komunistické moci, po němž došlo k mnoha, především personálním změnám: cca 15 % studentů bylo z různých důvodů, spravedlivých i nespravedlivých, z výuky vyloučeno, mezi pedagogy řada neprošla různými stupni kádrových prověrek (z geografů to postihlo např. Jiřího Krále), jiní odešli do emigrace (například botanik Vladimír Krajina). V dějinách fakulty to bohužel nebyly čistky poslední – znovu k nim došlo na přelomu 60. a 70. let 20. století.

Nástup komunismu si vyžádal i změny ve výuce a v neposlední řadě i v ideovém zaměření výzkumu, i když vůči ideologizaci byly přírodní vědy, byť ne všechny, poněkud více imunní než ty humanitní. Na první pohled výraznější, a běžný život fakulty více ovlivňující, byly změny administrativní. Až do roku 1948 si fakulty samy vybíraly děkany, kteří se střídali po roce. Komunistický režim je nahradil jmenovanými funkcionáři s více- (někdy i mnoha-) letým mandátem, naštěstí obvykle z řad členů kateder a většinou uznávaných osobností. Z ústavů a jejich oddělení se staly katedry (1950), o dva roky později, v létě 1952, pak přišla reorganizace fakult. Z jedné dosavadní „Přírodovědy“ se staly Fakulta matematicko-fyzikální (náležela do ní i chemie), geologicko-geografická a biologická. Farmacie přešla již roku 1948 na lékařskou fakultu a později přes Brno (1953–69) do Hradce Králové, kde se nachází dosud. Zanikla i řada dosud přednášených studijních kombinací: poprvé například došlo ke zrušení vědecky vhodné, ale osudem stíhané kombinace geografie s historií. Konečně i studenti přišli o titul RNDr. a až do roku 1966 se absolventi mohli „těšit“ ze sovětského vzoru, takže z nich byli promovani biologové, geologové či geografové.

Sovětská reforma a malé fakulty vydržely do roku 1959: tehdy se biologie, geografie, geologie a chemie spojily do obnovené Přírodovědecké fakulty UK prakticky v té podobě, jakou má dosud. Výuka se ovšem proměnila již trvale. K zavedené výuce marxismu-leninismu přibýly po sérii komunistických reforem vojenské katedry (ty jediné po listopadu 1989 definitivně zmizely), výuka

jazyků a také tělocvik, přenesený ze souběžně zkrácené středoškolské výuky. Šedesátá léta se stala obdobím jistého uvolnění, v geografii spojeným s obnovením docentur (V. Král byl roku 1958 prvním v Praze habilitovaným geografem po 24 letech!) a také s působením Vlastislava Häuflera v děkanském křesle mezi roky 1966 a 1970 (od té doby již nikdo z geografů v čele fakulty nestál). Po sovětské invazi ale nastala opět stagnace, chceme-li citovat Louise Aragona a jeho zeměpisné přirovnání, „Biafra ducha“.

Listopad 1989 opět přinesl na Přírodovědeckou fakultu UK světlé zítřky. Plně se mohla rozvinout spolupráce s vědci ze zahraničí, nejzprofanovanější fakultní funkcionáři odešli, naopak mnozí do té doby opomíjení se dočkali habilitací a profesur, k nimž už nebyly potřebné stranické legitimace či dobré vztahy s mocnými, ale především vědecká erudice a schopnosti. Organizace fakulty byla přeměněna do dnešní podoby se čtveřicí sekcí (biologickou, chemickou, geologickou a geografickou) a zpět se vrátila i akademická samospráva včetně volby děkana akademickým senátem. Všechny obory mají své šance k rozvoji a je jen na vědcích samotných, zda toho využijí, nebo vědecký život (jak již mnohokrát) skončí v nekonečných osobních sporech.

Milá alma mater, k devadesátinám přeji vše nejlepší!

Literatura:

- BOUŠKA, V., FAJKUS, B., KARPENKO, V., MUCHA, L. (1981): Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy 1920–1998. PERES, Praha 111 s.
- ČECH, F. a kol. (1981): Přírodovědecká fakulta University Karlovy: Dějiny – současnost – perspektivy. Univerzita Karlova, Praha, 160 s.
- Dějiny Univerzity Karlovy 1–4, Praha 1995–1999.
- JEČMÍKOVÁ, A., ed. (2010): Univerzita Karlova v Praze – Přírodovědecká fakulta. 90. výročí založení. PřF UK, Praha, 159 s.
- JELEČEK, L., CHROMÝ, P., MARTÍNEK, J. (2006): Vývoj geografie na Univerzitě Karlově v kontextu české geografie od poloviny 19. století. Geografie 111, č. 4, s. 343–367.
- MARTÍNEK, J. (2008): Geografové v českých zemích 1800–1945 (biografický slovník). Historický ústav AV ČR, Praha, 245 s.

Jiří Martínek